

Апотекарска пракса

ISSN 1451 - 1827

ГЛАСНИК ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

119

ЈУН 2018

**ЗАЈЕДНО
СТВАРАМО
БУДУЋНОСТ
ФАРМАЦИЈЕ**

**VII КОНГРЕС ФАРМАЦЕУТА СРБИЈЕ
10-14. ОКТОБАР 2018.**

VII КОНГРЕС ФАРМАЦЕУТА СРБИЈЕ

У организацији Савеза фармацеутских удружења Србије у Београду ће се од **10. до 14. октобра 2018.** године одржати **VII Конгрес фармацеута Србије** са међународним учешћем.

Конгрес фармацеута Србије, сада већ традиционално, представља прилику да се на истом месту окупе фармацеути и други стручњаци који се баве различитим областима фармацеутске науке и праксе, како у земљи, тако и ширем региону. Жеља нам је да у оквиру предстојећег Конгреса заједно потражимо одговоре на питања како видимо будућност фармације и како да се, као професија и као појединци, припремимо за изазове који нам предстоје.

Програм Конгреса обухватиће актуелне и занимљиве теме са циљем да представљени резултати научних истраживања истакнутих предавача из земље и иностранства допринесу континуираном унапређењу професионалне праксе, здравља и опште добробити пацијената.

Конгрес, као и предконгресни симпозијуми “Имплементација смерница за развој болничке фармације” и “Медицинска средства у Србији - актуелна ситуација и перспективе” акредитовани су од стране Здравственог савета Републике Србије (одлуке број Б-60/18; Б-72/18 и Б-73/18, редом).

Све ближе информације можете наћи на интернет презентацији Савеза фармацеутских удружења Србије www.farmacija.org

Реч уреднице

У овом броју представљамо нови сазив Скупштине Фармацеутске коморе Србије која је конституисана 11. маја, након одржаних априлских избора. На конститутивној седници изабрано је и ново руководство, за наредни четворогодишњи мандат.

Комора је покренула низ иницијатива у циљу укључивања чланства у планиране активности. Поред позива за учешће у изради пакета обарзовања ВШО који је успешно завршен, у овом броју објављујемо конкурс поводом Светског дана фармацеута, који се обележава 25. септембра.

Позивамо Вас да се пријавите на мејлинг листу Коморе и да нас пратите путем сајта и фејсбук странице. Очекујемо Ваше конструктивне сугестије, предлоге и коментаре.

**Апотекарска
пракса**

ГЛАСНИК ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА
The Pharmaceutical Chamber of Serbia

СIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISSN 1451-1827 = Апотекарска пракса COBISS
SR - ID 94777858

САДРЖАЈ

- 4** Конститутивна седница Скупштине Коморе
- 6** Нови сазив Скупштине
- 8** Ново руководство Коморе
- 10** Важне информације
- 12** Виртуелна школа образовања - значај и предости
- 13** Фејсбук страница Коморе
- 14** Конкурс поводом Светског дана фармацеута
- 16** Уписна политика на факултетима - Да ли нас је превише?
- 18** Прича о херојима - НУРДОР
- 20** Студентска стручна пракса
- 22** Клинички значајне интеракције НСАИЛ
- 24** еРецепт - најчешћи проблеми и могућности превазилажења
- 27** Национални регистар лекова 2018
- 28** Календар догађаја

ГЛАВНА И ОДГОВОРНА УРЕДНИЦА Драгана Рајковић
СТРУЧНИ САРАДНИЦИ Јелена Милошевић, Николина Скорупан,
Соња Стојиљковић, Милан Ракић
ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК Небојша Ускоковић
ПРЕЛОМ И ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ Дарко Тонић
ШТАМПARIЈА Матија д.о.о., Београд
ТИРАЖ 7.100 комада
ИЗДАЈЕ Фармацеутска Комора Србије, Мутапова 25, Београд,
Србија
ТЕЛ/ФАКС +381 11 32 43 144, 32 46 795
ЕЛЕКТРОНСКА ПОШТА komora@farmkom.rs
ПОСЛОВНИ РАЧУН 325-9500900015066-04

КОНСТИТУТИВНА СЕДНИЦА НОВОГ САЗИВА СКУПШТИНЕ ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

Конститутивна седница новог сазива Скупштине Фармацеутске коморе Србије, након избора спроведених 22. априла 2018. године, одржана је 11. маја 2018. године са почетком у 12 часова, у Институту за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут“.

Конститутивном седницом, до избора председника Скупштине, председавала је Анђелија Весовић, из Новог Сада, ЗУА „Бену“, као најстарији члан Скупштине, којој су помагали следећи најстарији члан Занко Гавриловић, из Београда, Апотека „Београд“ и најмлађи члан Тина Костадиновић, из Суботице, ЗУА „Lilly drogerie“.

На основу усвојеног дневног реда донете су следеће одлуке:

1 УСВАЈА СЕ Одлука Централне изборне комисије о проглашењу коначних резултата избора за чланове Скупштине Фармацеутске коморе Србије одржаних 22.04.2018. године.

2 ОДЛУКА о избору Верификационе комисије Скупштине Фармацеутске коморе Србије.
За чланове Верификационе комисије изабрани су:
· Биљана Јаковљевић, из Београда, ЗУА „Фарманеа“
· Ика Лазар из Београда, ЗУА „Фарманеа“
· Александра Ивановић из Ниша, ЗУА „Lilly drogerie“

3 ОДЛУКА о верификацији мандата члановима Скупштине Фармацеутске коморе Србије:
Скупштина је усвојила Извештај Верификационе комисије поднет на самој седници о изабраним члановима Скупштине Фармацеутске коморе Србије и донела одлуку о верификацији мандата члановима Скупштине Фармацеутске коморе Србије изабраним на изборима одржаним 22. априла 2018. године.
НАПОМЕНА: Списак чланова Скупштине објављен на странама 6-7.

4 ОДЛУКА о избору Комисије за гласање:
За чланове Комисије за гласање Скупштине Фармацеутске коморе Србије:
· Олга Петровић из Новог Сада, ЗУА „Фарманеа“
· Татјана Микић, из Београда, Апотека „Београд“
· Александра Ивановић из Ниша, ЗУА „Lilly drogerie“
· Снежана Илић из Краљева, Апотека „Краљево“

5 ОДЛУКА О ИЗБОРУ ПРЕДСЕДНИКА СКУПШТИНЕ ФКС
Сагласно члану 19. и 20. Закона о коморама здравствених радника („Сл.гласник РС“, бр.107/2006, 99/2010 и 77/2017-одлука УС), члану 33. Статута Фармацеутске коморе Србије („Сл.гласник РС“, бр. 106/2006, 118/2008, 5/2010 и 113/2013) и члана 11-20. Пословника о раду Скупштине Фармацеутске коморе Србије бр. 44/1-7 од 06.06.2006. године, донета је Одлука да се за **председника Скупштине бира Славица Милутиновић, ЗУА „Бену“.**

6 ОДЛУКА О ИЗБОРУ ЗАМЕНИКА ПРЕДСЕДНИКА СКУПШТИНЕ ФКС
Сагласно члану 19. и 20. Закона о коморама здравствених радника („Сл.гласник РС“, бр.107/2006, 99/2010 и 77/2017-одлука УС), чланом 33. Статута Фармацеутске коморе Србије („Сл.гласник РС“, бр. 106/2006, 118/2008, 5/2010 и 113/2013) и чланом 24. и 25. Пословника о раду Скупштине Фармацеутске коморе Србије бр. 44/1-7 од 06.06.2006. године, донета је Одлука да се за **заменика председника Скупштине бира Саша Петровић, Апотека „Пожаревац“.**

7 ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКЕ О ИЗБОРУ ДИРЕКТОРА ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ
Сагласно члану 19. и 26. Закона о коморама здравствених радника („Сл.гласник РС“, бр.107/2006, 99/2010 и 77/2017-одлука УС), чланом 73. Статута Фармацеутске коморе Србије („Сл.гласник РС“, бр. 106/2006, 118/2008, 5/2010 и 113/2013) и чланом 24. и 25. Пословника о раду Скупштине Фармацеутске коморе Србије бр. 44/1-7 од 06.06.2006. године, донета је Одлука да се за **директора Фармацеутске коморе Србије бира Татјана Шипетић, ЗУА „Lilly drogerie“.**

8 ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКЕ О ИЗБОРУ ПРЕДСЕДНИКА, ЗАМЕНИКА ПРЕДСЕДНИКА И ЧЛАНОВА УПРАВНОГ ОДБОРА ФКС

Сагласно члану 19. и 23. Закона о коморама здравствених радника („Сл.гласник РС“, бр.107/2006, 99/2010 и 77/2017-одлука УС), члану 29. и члану 44-46. Статута Фармацеутске коморе Србије („Сл.гласник РС“, бр. 106/2006, 118/2008, 5/2010 и 113/2013) и члану 21-23. Пословника о раду Скупштине Фармацеутске коморе Србије бр. 44/1-7 од 06.06.2006. године, донета је Одлука да се за **председника Управног одбора бира Небојша Јорговановић, Апотека „Пожаревац“, за заменика председника Марија Голубовић-Марковић, из Београда, ЗУА „Фарманеа“, и за чланове Управног одбора:**

- Зорица Малишић, из Београда, ЗУА „Бену“, члан
- Бојана Живковић-Ђурчин, из Панчева, ЗУА „Код сунчаног сата“, Панчево, члан
- Ања Станојловић, из Београда, ЗУА „Бену“, члан
- Сузана Маринковић, из Зајечара, Апотека „Зајечар“, члан
- Александра Кузмановић, из Београда, ЗУА „Lilly drogerie“, члан
- Маријана Савић, из Бачке Палнке, ЗУА „Filly farm“, члан
- Мирјана Манојловић, из Лознице, Апотека „Лозница“, члан
- Снежана Гришић, из Сремске Митровице, ЗУА „Вегафарма“, члан
- Јасмина Познановић, из Ужица, Апотека „Ужице“, члан

9 **ОДЛУКА** којом Скупштина Фармацеутске коморе Србије овлашћује председника Управног одбора Небојшу Јорговановића да дана 14.05.2018. године присуствује примопредаји између ранијег директора и новоизабраног директора Фармацеутске коморе Србије, као и да потпише Уговор о раду са новим директором Коморе. Овлашћује се председник Управног одбора да заједно са стручном службом предузме све неопходне активности ради измене уписа у АПР о овлашћеном лицу за заступање Фармацеутске коморе Србије, као и за депоновање нових потписа на банковним рачунима

10 ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКЕ О ИЗБОРУ ПРЕДСЕДНИКА, ЗАМЕНИКА ПРЕДСЕДНИКА И ЧЛАНОВА НАДЗОРНОГ ОДБОРА ФКС

Сагласно члану 19. и 24. Закона о коморама здравствених радника („Сл.гласник РС“, бр.107/2006, 99/2010 и 77/2017-одлука УС), члану 29. и члану 55-57. Статута Фармацеутске коморе Србије („Сл.гласник РС“, бр. 106/2006, 118/2008, 5/2010 и 113/2013) и члану 21-23. Пословника о раду Скупштине Фармацеутске коморе Србије бр. 44/1-7 од 06.06.2006. године, донета је Одлука да се за **председника Надзорног одбора бира Александра Недић, ЗУА „Фарманеа“, за заменика председника Светлана Вуксановић-Пинтар, из Београда, ЗУА „Бену“, и за чланове Надзорног одбора:**

- Јелена Трифуновић, из Пожареваца, Апотека „Пожаревац, члан
- Недељка Радосављевић, из Чачка, Апотека „Чачак“, члан
- Предраг Стајић, из Медвеђе, ЗУА „Lilly drogerie“, члан

Чланови Скупштине су информисани да је сагласно члану 27а Закона о коморама здравствених радника у року од 90 дана од дана конституисања Скупштине Коморе потребно извршити избор председника и чланова етичког одбора коморе, судова части првог степена, судова части другог степена, као и других органа коморе из члана 16. став 1. овог Закона.

Све донете одлуке ступају на снагу даном доношења.

Мандат изабраним лицима траје четири године.

САСТАВ СКУПШТИНЕ ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

ОГРАНАК БЕОГРАД

- Тамара Мирковић, ЗУА "Бела Рада", Београд
- Славица Милутиновић, ЗУА "Бену", Београд
- Александра Недић, ЗУА "Фарманеа", Београд
- Ања Станојловић, ЗУА "Бену", Београд
- Катарина Алексић, ЗУА "Живковић", Београд
- Данијела Јовановић, ЗУА "Бену", Београд
- Драгана Јоцић, ЗУА "Бену", Београд
- Јасминка Бјелетић, Апотека "Београд"
- Татјана Жунић, Апотека "Београд"
- Андријана Цвијетиновић, Апотека "Београд"
- Татјана Пипер, Апотека "Београд"
- Јелена Лечић, Апотека "Београд"
- Татјана Шипетић, ЗУА "Lilly Drogerie", Београд
- Татјана Плазинић, Апотека "Београд"
- Весна Крушић, ЗУА "Lilly Drogerie", Београд
- Олга Богојевић, ЗУА "Фарманеа", Београд
- Биљана Јаковљевић, ЗУА "Фарманеа", Београд
- Зорица Малишић, ЗУА "Бену", Београд
- Зоран Букуровић, Апотека "Београд"
- Катарина Тешић-СТИЈЕПОВИЋ, ЗУА "Фарманеа", Београд
- Ика Лазар, ЗУА "Фарманеа", Београд
- Наташа Дамњановић Николић, Апотека "Београд"
- Марија Павловић, Апотека "Београд"
- Мирјана Максимовић, Апотека "Београд"
- Наташа Милетић, Апотека "Београд"
- Татјана Микић, Апотека "Београд"
- Тијана Матовић, Апотека "Београд"
- Мира Стојановић, Апотека "Београд"
- Марија Голубовић Марковић, ЗУА "Фарманеа", Београд
- Александра Кузмановић, ЗУА "Lilly Drogerie", Београд
- Мила Митровић, ЗУА "Никола Пашић", Београд
- Сулфер Бахтијари, ЗУА "Goodwill apoteka", у Београду
- Светлана Вуксановић Пинтар, ЗУА "Бену", Београд
- Ивана Маричић, Апотека "Београд"
- Милина Марић, Апотека "Београд"
- Занко Гавриловић, Апотека "Београд"
- Вера Поповић, Апотека "Београд"

ОГРАНАК ВОЈВОДИНА

- Тинде Ковач-Ердег, ЗУА "Pharmavit", Суботица
- Дара Видаковић, ЗУА "Galen Pharm", Суботица
- Бојана Живковић-Ђурчин, ЗУА "Код сунчаног сата", Панчево
- Николина Скорупан, ЗУА "Бену", у Сомбору
- Горан Видаковић, ЗУА "Goodwill apoteka", Суботица
- Андреа Галамбош, ЗУА "Goodwill apoteka", у Руменци
- Анђелија Весовић, ЗУА "Бену", у Новом Саду
- Јелена Ђиковић, ЗУА "Lilly Drogerie", у Новом Саду
- Еуђенија Миунђан, ЗУА "Бену", у Панчеву
- Милица Живковић, ЗУА "Бену", у Долову
- Олга Петровић, ЗУА "Фарманеа", у Новом Саду
- Верица Кривокапић, ЗУА "Вива", Нови Сад
- Никола Штимац, ЗУА "Lilly Drogerie", у Руми
- Мирјана Лазаревић, ЗУА "Goodwill apoteka", у Новом Саду
- Тина Костадиновић, ЗУА "Lilly Drogerie", у Бачкој Тополи
- Милијана Абаза, ЗУА "Lilly Drogerie", у Кикинди
- Сања Коритник, ЗУА "Вегафарма", у Сремској Митровици
- Снежана Гришић, ЗУА "Вегафарма", у Сремској Митровици
- Зита Крижан, ЗУА "Goodwill apoteka", на Палићу
- Александра Франић, ЗУА "Lilly Drogerie", у Кули
- Маријана Савић, ЗУА "Filly Farm", у Бачкој Паланци
- Милан Гверо, ЗУА "Filly Farm", у Руми

ПРЕДСЕДНИЦА СКУПШТИНЕ

СЛАВИЦА МИЛУТИНОВИЋ ДИПЛ.ФАРМ.

Дипломирала на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду 1998. године. Своје професионално искуство започела у ЗУА Фарманова, данас ЗУА Бену, на пословима дипломираног фармацеута, управика апотеке, директора апотеке, затим директора за квалитет и координатора за квалитет. На Медицинском факултету Универзитета у Београду 2012. године завршила „Школу класичне хомеопатије“ и стекла звање дипломирани хомеопата фармацеут. У претходном сазиву Скупштине Коморе била је члан Скупштине и члан Управног одбора. Председник је Скупштине Савеза приватних апотека Србије од 2015. године. Представник је ЗУА Бену у Асоцијацији приватних здравствених установа Србије од оснивања 2014. године.

ОГРАНАК КРАГУЈЕВАЦ

- Небојша Јорговановић, Апотека “Пожаревац”
- Јасмина Познановић, Апотека “Ужице”
- Маријана Синђић, Апотека “Ужице”
- Гордана Ђурић, Апотека “Ужице”
- Радоица Нишавић, Апотека “Ужице”
- Недељка Радосављевић, Апотека “Чачак”
- Татјана Ракићевић, Апотека “Крагујевац”
- Милена Лазовић, Апотека “Крагујевац”
- Јелена Трифуновић, Апотека “Пожаревац”
- Сања Петковић, Апотека “Чачак”
- Снежана Илић, Апотека “Краљево”
- Данијела Милосављевић, Апотека “Пожаревац”
- Иван Дивац, Апотека “Краљево”
- Саша Петровић, Апотека “Пожаревац”
- Ана Перишић, Апотека “Ужице”
- Татјана Милошевић, ЗУА “Мелем”, Шабач
- Биљана Остојић, Апотека “Ваљево”
- Мирјана Манојловић, Апотека “Лозница”
- Ана Михољчић, Апотека “Ваљево”
- Владимир Јанићијевић, Апотека “Крагујевац”
- Татјана Зекавица Шетоњић, ЗУА “Higiea”, Крагујевац
- Гордана Ђорђевић, Апотека “Краљево”
- Бранислава Николић, Апотека “Смедерево”
- Емина Пита-Брзаковић, Апотека “Крагујевац”

ОГРАНАК НИШ СА КИМ

- Весна Војиновић, Клинички центар Ниш, Ниш
- Ненад Бошковић, Апотека “Ниш”
- Предраг Стајић, ЗУА “Lilly Drogerie”, у Нишу
- Драгана Денић, Апотека “Ниш”
- Сузана Маринковић, Апотека “Зајечар”
- Данијела Милићевић, Апотека “Ниш”
- Александра Марковић, Апотека “Ниш”
- Бранислава Матић, Апотека “Ниш”
- Данијела Јотић, Апотека “Ниш”
- Милан Димитријевић, ЗУА “Жалфија”, Сврљиг
- Анђелија Главоњић, Апотека “Зајечар”
- Мијат Јотић, ЗУА “Бену”, у Нишу
- Јасмина Цветковић, Апотека “Прокупље”
- Јасмина Димитријевић, ЗУА “Бену”, у Крушевцу
- Драгана Божић-Миљковић, ЗУА “Фармакоп”, Ниш
- Јелена Мајкић, ЗУА “Lilly Drogerie”, у Нишу
- Александра Ивановић, ЗУА “Lilly Drogerie”, у Нишу

НАПОМЕНА: Одбори огранака биће изабрани на наредној седници Скупштине Фармацеутске коморе Србије сагласно члану 27а Закона о коморама здравствених радника.

НОВО РУКОВОДСТВО ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

ДИРЕКТОРКА ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

ТАТЈАНА ШИПЕТИЋ, ДИПЛ.ФАРМ.СПЕЦ.

Татјана Шипетић је дипломирала 1997. године на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду са просечном оценом 9,47, а 2006. године на истом факултету завршила специјализацију из Фармакоекономије и фармацеутске легислативе.

Радно искуство стицала је радећи у приватној пракси од 1997-2005. године.

У периоду од 2001-2006. године је радила као асистент на предмету Токсиколошка хемија Одсека за фармацију на Медицинском факултету Универзитета у Бањалуци.

Од 2005. до 2009. године руководила је болничком апотеком у КБЦ "Др Драгиша Мишовић".

На место директора Агенције за лекове и медицинска средства Србије постављена је у јулу 2009. Обављала је послове директора Агенције од 2009-2013. године. У оквиру свог

мандата посебно се истакла унапређењем система фармаковигиланце у Србији.

Додатно образовање из болничке фармације, јавног здравља и здравственог менаџмента стицала је кроз различите едукације. Мастер из менаџмента у систему здравствене заштите, на Медицинском факултету Универзитета у Београд, одбранила је 2011. године.

По завршетку ангажмана у Агенцији за лекове и медицинска средства Србије, 2013. године прелази у приватни сектор. Од тада, у оквиру ЗУА "Lilly drogerie" ради на пословима заменика директора и истовремено је члан Управног одбора задужен за развој апотекарске делатности.

У току каријере, кроз различите послове у различитим областима фармације стекла је велико искуство и знање, и доказала одличне организационе способности. Организовала је велики број едукација за носиоце дозвола и здравствене раднике и била предавач у оквиру бројних националних и међународних континуираних едукација.

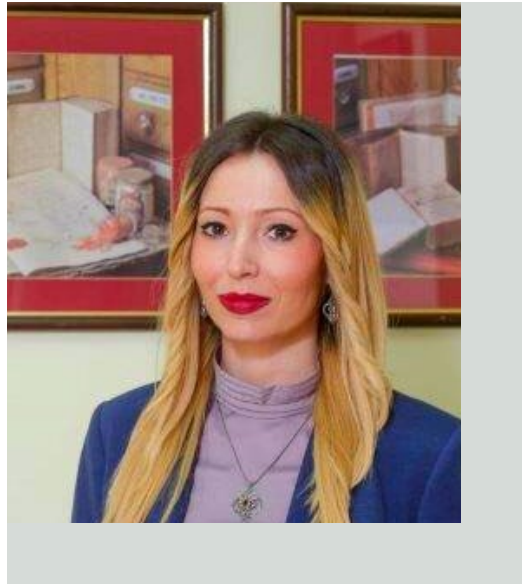

ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА

НЕБОЈША ЈОРГОВАНОВИЋ, ДИПЛ.ФАРМ.СПЕЦ.

Дипломирао на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду 1981. године. Радни стаж започео је у Апотеци Пожаревац на пословима дипломираног фармацеута, а затим управника апотеке. Од 2002. године до данас налази се на месту директора Апотеке Пожаревац. Завршио је академске специјалистичке студије из фармацеутског менаџмента и маркетинга на Фармацеутском факултету у Београду 2007. године и специјализацију из менаџмента здравствених установа на Мегатренд универзитету у Београду, 2011. Био је члан Скупштине Фармацеутске коморе у три претходна сазива, а у периоду 2006-2010 обављао је функцију председника Управног одбора. Од 2012-2013. године био је члан

Радне групе државних апотека Србије при Комори здравствених установа Србије. Од 2012-2016. године био је потпредседник Групаације апотека сектора за фармацију Привредне коморе Србије. Од 2017. године члан је Републичке комисије за фармацију Министарства здравља РС.

ПРЕДСЕДНИЦА НАДЗОРНОГ ОДБОРА

АЛЕКСАНДРА НЕДИЋ, ДИПЛ. ФАРМ.

Дипломирала је на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду 2012. године. Од 2013. године ради у ЗУА „Фарманеа“ на пословима дипломираног фармацеута, затим управника апотеке, а од 2016. године на месту руководиоца набавке. Током школовања активно се бавила спортом, атлетиком, кошарком и рукометом. Учесник је стручних едукација и курсева из области менаџмента и фармацеутске праксе.

КОНКУРС ПОВОДОМ СВЕТСКОГ ДАНА ФАРМАЦЕУТА

Светски дан фармациста обележава се сваке године 25. септембра. Овај датум је усвојила Међународна фармацистска федерација (FIP) са циљем да охрабри фармацисте и њихова удружења да различитим активностима промовишу и заступају улоге фармациста у унапређењу здравља, у свим крајевима света. Тим поводом, Фармацистска комора Србије ће спровести низ активности о којима ће благовремено обавештавати своје чланове.

WORLD PHARMACISTS DAY : 25 September

Прва у низу активности је отварање **Конкурса за фармацисте „Фармацисти - експерти за ваше лекове“ (Опширније на страни 14-15).**

ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ИЗРАДИ ПАКЕТА ОБРАЗОВАЊА ВШО

Фармацистска комора Србије је крајем маја упутила позив својим члановима да учествују у изради пакета образовања (тест у електронској форми) у оквиру Виртуелне школе образовања и на тај начин подрже едукацију својих колега у пракси а своја стечена знања примене на најбољи начин.

Позив је био отворен до 10. јуна, а у Комору је пристигло укупно 5 радова на предложене теме. Од пристиглих радова изабран је један, који ће бити предат на акредитацију ЗСС у јулу месецу.

Планирано је да исти позив буде упућен члановима Коморе и у августу месецу, за два нова пакета образовања ВШО, који би били предати на акредитацију у октобру. Уколико сте заинтересовани за овакав вид сарадње, пријавите се на нашу мејлинг листу и пратите информације на сајту Коморе и фејсбук страници, како би били благовремено обавештени о новим терминима.

БЕСПЛАТНО

Better pharmacists better adherence | webinar | 11. jun u 14h

БЕСПЛАТНИ ВЕБИНАР ФИП-А

Међународна фармацистска федерација ФИП организовавала је 11. јуна бесплатни вебинар за фармацисте са циљем да укаже на поступке који могу да повећају степен адхеренце код пацијената, а самим тим и позитивно утичу на исход терапије.

С обзиром на значај оваквих едукација и размену мишљења и искуства са колегама из других земаља, Фармацистска комора ће Вас редовно обавештавати о овим и сличним едукацијама преко своје фејсбук странице.

ЧЛАНАРИНА 2018

Овим путем вас обавештавамо да смо изменама и допунама Статута Фармацеутске коморе Србије предложили да се рок за плаћање годишње чланарине помери за 31.12., односно до краја текуће године. С обзиром да исти није добио сагласност Министарства здравља РС, рок за уплату чланарине остао је исти као и у претходним годинама, односно 30.06.2018. године.

Уплату можете извршити на рачун Фармацеутске коморе Србије број: 325-9500900015066-04. Позив на број Ваш ИД или ЈМБГ. Сврха уплате: Чланарина за 2018. годину. Износ: 4.500,00 РСД. Молимо вас да измиристе своју законску обавезу и уплатите чланарину у наведеном року.

НОВИ ПАКЕТ ВШО

Одлуком ЗСС акредитован је нови пакет ВШО: Како се припремити за редован инспекцијски надзор здравствене инспекције у здравственој установи апотеци.

Пакет је доступан до 21. маја 2019. године и акредитован је са 5 бодова за учеснике.

Сви редовни чланови ФКС, који су измирили обавезу плаћања чланарине, могу приступити пакетима ВШО преко свог корисничког сервиса.

ВОДИЧ ЗА ПОВЛАЧЕЊЕ ЛЕКОВА

Водич за повлачење лекова ближе објашњава поступке о начину извештавања, истражи и повлачењу лекова за које постоји сумња да одступају од стандарда квалитета (дефект квалитета). Односи се на лекове и супстанце које се користе у производњи и паковању, који одступају,

или који могу одступати од стандарда квалитета, као и на појаву лажних лекова. Пријаве дефекта квалитета се односе на лекове за хуману употребу које се налазе у промету у Републици Србији, укључујући и оне које се налазе у фази клиничког испитивања.

Водич можете преузети на адреси www.alims.gov.rs у делу Регулатива-Водичи.

НАЦИОНАЛНИ РЕГИСТАР ЛЕКОВА 2018

Ново издање Националног регистра лекова 2018 са прегледом лекова регистрованих у Републици Србији до 31.10.2017., изашло је из штампе. Поред основних података о лековима и режиму издавања, регистар садржи и клиничке податке који обухватају: терапијске индикације, дозирање и начин примене, контраиндикације, примену у трудноћи и дојењу, упозорења за возаче, раднике приликом управљања машинама и друго. **(Опширније на страни 26-27.)**

ВИРТУЕЛНА ШКОЛА ОБРАЗОВАЊА (ВШО)

Припремио: Милан Ракић, дипл.фарм.спец.

Модерно доба доноси све већи и лакши приступ интернету, па се тако и у образовању померају границе и настају нови трендови. Онлајн образовање узима маха у свим сегментима друштва, па и у здравству. Оно чиме Фармацеуска комора Србије може да се похвали јесте чињеница да је још од 2009-е године па до данас путем Виртуелне школе образовања (ВШО) колегама подељено преко 30.000 сертификата за успешно решене онлајн тестове.

Да је ово свакако популаран вид едукације и код нас говори чињеница да је за само 2 теста преко ВШО (Тимски рад здравствених радника и едукација пацијената - предуслов за смањење антибиотске резистенције и Ефикасност и безбедност НСАИЛ у терапији хроничних реуматских болести) подељено преко 4.500 сертификата за годину дана, колико је важила њихова акредитација.

Како би се пружила додатна подршка у едукацији, а стечена знања на најбољи начин применила у пракси, наша Комора је упутила позив колегама да учествују у изради новог пакета образовања у оквиру ВШО.

Сви редовни чланови Фармацеутске коморе Србије преко свог корисничког

налага могу приступити решавању тестова у оквиру ВШО, уколико су измирили обавезу плаћања чланарине.

Предности приступа образовању путем онлајн тестова су свакако вишеструке из разлога што настају уштеде када је реч о времену и новцу неопходном за организовање и одлазак на едукацију. Фармацеут приликом оваквог вида едукације, а према својим личним потребама и тренутним могућностима, бира датум и време када ће приступити тесту. Онлајн едукација је доступна 24 часа, сваког дана током акредитованог периода.

Да је реч о провереном систему који доноси уштеде ресурса говоре искуства наших колега који раде у иностранству, где смо видели да је у Норвешкој систем за едукацију фармацеута у потпуности дигитализован. Тако су у апотекама широм Норвешке отишли и корак даље и увели обавезне онлајн курсеве на месечном нивоу, у циљу унапређења квалитета пружених услуга.

Индивидуални приступ чини онлајн едукације изузетно популарним из разлога што даје могућност фармацеуту да изабере тему едукације, као и да својим обавезама прилагоди место и време приступа овом виду едукације.

ФЕЈСБУК СТРАНИЦА ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

Припремио: Милан Ракић, дипл.фарм.спец.

Хтели мито да признамо или не, динамика модерног друштвеног живота захтева одређене промене код свих нас. Данас скоро да није могуће живети изоловано од интернета и друштвених мрежа.

У циљу праћења нових трендова у комуникацији, Фармацеутска комора Србије направила је своју званичну Фејсбук страницу. Учинићемо додатне напоре како бисмо редовно ажурирали вести из области фармације, јер ту смо првенствено због свих нас. Наше објаве видеће сви они који нас прате, па уколико познајете неке од колега који још нису пратиоци наше Фејсбук странице, позовите их да нам се придруже.

Желимо да подигнемо свест о улози и значају фармацеута у оквиру здравственог

система, да кроз пружање стручне помоћи омогућимо да колеге из праксе активно учествују на стручним скуповима и прикажу за праксу корисна решења. Желимо да будемо подршка током Вашег личног усавршавања, и у том смеру даћемо приказ ресурса и алата које је добро користити у пракси.

У циљу унапређења саме струке и услова у којима фармацеути раде, и Ви можете активно учествовати. Пишите нам и коментаришите садржај који објављујемо. Свака Ваша реакција нам пуно значи. Ту смо за све конструктивне предлоге и критике.

Хајде да заједно развијамо нашу међусобну сарадњу и стварамо прилике за настанак одређених позитивних решења!

КОНКУРС: ФАРМАЦЕУТИ - ЕКСПЕРТИ ЗА ВАШЕ ЛЕКОВЕ

Припремила: Николина Скорупан, дипл. фарм. спец.

Светски дан фармацеута обележава се сваке године 25. септембра. Овај датум је усвојила Међународна фармацеутска федерација (FIP) на Светском конгресу фармације и фармацеутских наука у Истанбулу 2009. године са циљем да охрабри фармацеуте и њихова удружења да различитим активностима промовишу и заступају улоге фармацеута у унапређењу здравља, у свим крајевима света.

Овогодишња тема Светског дана фармацеута носи назив: „Фармацеути - експерти за ваше лекове“.

WORLD PHARMACISTS DAY 25 September

„Ове године стављамо фокус на обимну експертизу коју фармацеути поседују и свакодневно користе зарад бољег здравља пацијената. Фармацеути своју експертизу примењују кроз науку, истраживање, едукацију генерација које долазе и потребе пацијената претачу у фармацеутске услуге. Овогодишња тема Светског дана фармацеута треба да истакне да су фармацеути веродостојан извор знања и савета, не само

пацијентима, већ и другим здравственим радницима. За сваког пацијента који уђе у апотеку, фармацеути ће се постарати да обезбеде прави лек, у правој дози и најприхватљивијој формулацији. Радимо са другим здравственим професионалцима са циљем да сваки појединац добије оптималну терапију. Штавише, као најдоступнији здравствени професионалци, користимо своје знање како бисмо заштитили здравље и спречили болести“ изјавила је председница FIP-а др Кармен Пена.

Како је Светски дан фармацеута установљен са циљем да покрене фармацеуте и удружења фармацеута на активности промоције струке, Фармацеутска комора Србије ће тим поводом спровести низ

активности о којима ће благовремено обавештавати своје чланове.

Прва у низу активности је отварање **конкурса за фармацеуте „Фармацеути - експерти за ваше лекове“**.

Задатак фармацеута је да предложи активности које би се могле спровести током Светског дана фармацеута, а којима ће се промовисати фармацеути као експерти за лекове. Предложене активности могу бити усмерене ка **општој јавности** и/или **другим здравственим радницима** (лекарима, стоматолозима, здравственим техничарима). Могу да се спроведу унутар апотека, у медијима или у јавности (трибине, радионице и сл.).

Позивају се сви фармацеути да доставе своје идеје **закључно са 30.07.2018** путем мејла: konkurs@farmkom.rs.

Идеје за активности се пишу у слободној форми са предлогом на који начин да се практично спроведу.

Жири ће објавити резултате 06.08.2018. на сајту и Facebook страни Фармацеутске коморе Србије.

Три (3) најоригиналнија предлога биће награђена котизацијама за 7. Конгрес фармацеута Србије, који се одржава од 10-14. октобра у Београду.

Фармацеутска комора Србије ће се залагати да се награђени предлози током овогодишњег Светског дана фармацеута спроведу широм земље.

Упркос нагомиланим проблемима, бројним препрекама и потешкоћама у свакодневном раду, сваки фармацеут треба достојанствено да представља своју професију. Сами стварамо слику о себи. Зато, хајде да искористимо овогодишњи дан фармацеута и заједнички променимо слику о нама у јавности.

**ПРЕДСТАВИМО СЕ
КАО ОНО ШТО
ЗАИСТА ЈЕСМО:
ЕКСПЕРТИ
ЗА ЛЕКОВЕ!**

УПИСНА ПОЛИТИКА НА ФАКУЛТЕТИМА - ДА ЛИ НАС ЈЕ ПРЕВИШЕ?

Припремила: Драгана Рајковић, дипл.фарм.спец.

Јуна сваке године, у јеку припрема за упис на факултет, отвара се комплексно питање уписне политике, односно предвиђених уписних квота и њихове неусаглашености са потребама струке и тржишта рада.

Сваке године у Србији се упише приближно 35.000 бруцоша, од чега око половину финансира држава. Влада РС, на основу Закона о високом образовању, сваке године доноси Одлуку о броју студената који се финансирају из буџета РС. На основу Одлуке која је објављена 11. маја 2018. године укупан број студената за школску 2018/2019. годину износи 17.760. Довољно, превише или премало? Или само неадекватно распоређено? Не можемо са сигурношћу да одговоримо на ова питања, али сигурно је да су целовите реформе неопходне, па и више пута најваљиване у току претходне деценије.

Уписну политику карактерише више спорних питања. Прво јесте утицај државе на образовне профиле које школује, што је неспорно, али очигледни (до сада)

крајње формално. Друго, поуздани подаци о потребама за школовање различитих професија, као и визија даљег развоја у наредних 5-10 година. Треће, можда и најосетљивије питање, јесте модел финансирања. Наиме, држава финансира факултете искључиво према броју уписаних буџетских студената, па би сходно томе смањење уписних квота многе од њих довело у тешку ситуацију. У академским круговима мишљења су подељена, и док једни сматрају да одговарајућа уписна политика може да се примени и без промене модела финансирања, други су изричито у ставу да без корених промена у финансирању (у коме ће се финансирати универзитети, а не факултети) нема озбиљних реформи уписне политике. Са циљем решавања, између осталог, и наведених проблема, октобра 2012. године усвојена је Стратегија развоја високог образовања до 2020. године, а затим и акциони план за спровођење исте. Ипак, одговарајуће решење се још увек не назире.

Са истим проблемима суочавају се и факултети медицинских наука, где припада и фармација. Здравствени савет Србије, као стручно и саветодавно тело које се стара о развоју и квалитету система здравствене заштите, је одмах по свом формирању, септембра 2009. године, објавио Извештај по питању уписне политике на факултете и школе здравствене струке. Извештај садржи свеобухватну анализу урађену са доступним подацима о броју уписаних студената, броју запослених и незапослених здравствених радника, укључујући и демографске и друге показатеље од значаја за планирање потреба здравствене службе. Општи закључак је да подаци недвосмислено указују на „хиперпродукцију школованих кадрова и одсуство планирања“, без икаквог утицаја Министарства здравља. Надлежност Министарства просвете се не доводи у питање, али се недостатак сарадње оцењује као нелогичан, па чак и погубан.

КАКВА ЈЕ СИТУАЦИЈА СА ФАРМАЦЕУТСКИМ ФАКУЛТЕТИМА ДАНАС?

Данас у Србији, на око 7,2 милиона становника, имамо 2 фармацеутска факултета (државни у Београду и приватни у Новом Саду) и 3 одсека за фармацију при медицинским факултетима у Нишу, Крагујевцу и Новом Саду. Уколико број факултета упоредимо са бројем становника што износи 1.4 милиона становника по факултету, значајно смо изнад просека европских земаља који износи 2.4 милиона становника по факултету¹.

По подацима које смо у мају 2018. године добили од стручних служби ових факултета, укупан број студената износи 3088 студента. Ове године, према прописаним уписним квотама омогућен је упис нових 571 студената. С друге стране подаци из

Националне службе за запошљавање, из априла 2018. године, показују да се на бироу налази 276 дипломираних фармацеута/магистара фармације. У обзир треба узети и оне који нису пријављени и значајан број оних који су отишли у иностранство, као и одређен број оних који раде неке друге послове.

Чак и на први поглед математика је једноставна и јасна. Број оних који се уписују на фармацеутске факултете је висок и наводи на закључак да ће се стање прогресивно погоршавати. Ако узмемо у обзир и податак да је просечна старост чланова Фармацеутске коморе Србије 42 године, као и да 84% чланова има између 25-55 година, не можемо рачунати ни да ће природни одлив кадрова променити ситуацију на боље у наредном периоду. Чак супротно.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Министарство просвете најавило је да су формиран тимови који раде на тражењу новог модела финансирања факултета, што за собом доноси и промену уписне политике. С друге стране, у Нацрту Закона о здравственој заштити чије усвајање се најављује за крај 2018. године, дефинисана је нова одредба која се тиче плана развоја кадрова у здравству, а којом је предвиђено да план уписа на факултете и школе здравствене струке буде у надлежности министра здравља.

Какве нас промене очекују, остаје да видимо следећег пролећа. До тада, надамо се да ће доносиоци одлука препознати учешће струковних комора и стручних удружења у оптималном планирању кадрова у здравству, и да ће досадашње иницијативе Фармацеутске коморе Србије по овом питању уродити плодом.

¹ Извор података: European Community Pharmacy Sector Facts & Figures 2014-2015 PGEU

ПРИЧА О ХЕРОЈИМА

Свака болест носи своје бреме и сама је по себи тешка. Али када се онколошка дијагноза постави детету, било чијем, свакоме ко је родитељ застаје кост у грлу. Ово је прича о великим борцима, са надљудском снагом и вољом, о људима који заслужују поштовање, подршку и несебичну помоћ.

Припремила: Соња Стојиљковић, дипл. фарм спец.

Национално удружење родитеља деце оболеле од рака НУРДОР је основано 2003. године у Београду и од тада свакодневно брине о деци оболелој од рака и њиховим родитељима, у целој Србији. Већ 14 година НУРДОР се континуирано, одговорно и посвећено бави пружањем помоћи и подршке породицама у којима дете оболи од малигне болести. Ово удружење је покренуло бројне пројекте, од којих су многи по први пут спровођени у нашој земљи и који су значајно допринели томе да лечење дечјег канцера у Србији, и брига о овој осетљивој групи популације, полако почиње да личи на услове и третман какви постоје у земљама Европске уније. НУРДОР је једино удружење ове врсте у Србији које се бави свеобухватном психо-социјалном подршком породицама и системским решењима која омогућавају да здравствени сектор педијатријске онкологије у целој нашој земљи функционише боље.

Неки од најважнијих пројеката удружења:

- Пет родитељских кућа у Београду, Нишу и Новом Саду
- Седам рехабилитационих кампова за децу и родитеље на годишњем нивоу
- Изградња новог дечјег хемато-онколошког одељења у Нишу
- Радионице психо-социјалне подршке за децу и родитеље на педијатријским хемато-онколошким одељењима
- Едукације волонтера

РОДИТЕЉСКЕ КУЋЕ

Током амбулантог лечења малим пацијентима није обезбеђен стационарни смештај на клиникама. У том периоду породице из унутрашњости су принуђене да саме нађу смештај. С обзиром да су породице у преко 80% случајева социјално и материјално угрожене то представља велики проблем од чијег решавања зависи и наставак лечења. Породице се најчешће сналазе боравком код родбине или изнајмљивањем потпуно неадекватних (нехуманих и нехигијеских) простора.

Боравак у вишечланој заједници и неадекватном простору и окружењу може животну угрозити малог болесника који се током лечења налази у стању озбиљне имуно депресије.

Бесплатним смештајем и континуираном психо-социјалном подршком у Родитељским кућама, НУРДОР помаже не само деци оболелој од рака и њиховим ужим и ширим породицама већ овај пројекат има и шири друштвени значај: ослобађају се болнички смештајни капацитети на дечјим хемато-

онколошким одељењима здравствених центара у Београду, Нишу и Новом Саду.

РЕХАБИЛИТАЦИОНИ КАМПОВИ

Схвативши да родитељи, углавном, нису у могућности да обезбеде одговарајући опоравак својој деци након завршетка лечења, осмислили смо и покренули наше кампове за рехабилитацију, а од 2012. године нашом иницијативом промењен је и закон и омогућено је да свако дете, након лечења, има право и на опоравак о трошку државе.

НОВО ДЕЧЈЕ ХЕМАТО-ОНКОЛОШКО ОДЕЉЕЊЕ У НИШУ

Пројектом је предвиђена изградња првог одељења у Србији по мери детета.

- Проширење смештајних капацитета за мале пацијенте, за 100% значајно ће допринети побољашњу услова онколошког лечења деце у целом Јужном региону, који неће морати да савладавају дуг пут до Београда или Новог Сада, већ сада

најсавременију болницу ове врсте на Балкану имају у Нишу, са довољно капацитета за мале пацијенте.

- Одељење је опремљено посебним купатилом и кухињом са трпезаријом за родитеље-пратиоце и дневним боравком са простором за игру и учење, прилагођеним свим узрастима. Свака соба има своје купатило и кревет за родитеља-пратиоца, телевизор и приступ интернету.

- Нова медицинска опрема и адекватан број амбуланти, ординација и соба за интервенције, пружиће много боље услове за рад комплетном медицинском тиму чиме ће се, додатно, унапредити квалитет лечења и боравак малишана.

- Дневна болница ће имати три кревета за пацијенте, а у зависности од тренутног стања, мали пацијенти ће хемиотерапију моћи да примају и у играоници која ће се налазити у оквиру Дневне болнице. Оваква хумана примена терапије, „по мери детета“ биће први пут примењена у Србији.

РАДИОНИЦЕ ПСИХО-СОЦИЈАЛНЕ ПОДРШКЕ

Пројекат „Време је за шољицу разговора“ већ пет година успешно спроводимо на хематоонколошким одељењима у Београду, Новом Саду и Нишу. Реч је о едукативним радионицама за родитеље које води мултидисциплинарни тим стручњака - лекари, психолози, социјални радници, нутриционисти, медицинско особље и родитељи са искуством дечјег малигнитета. Док трају родитељске радионице, деца и млади уживају у креативно-забавним садржајима и дружењу с нашим волонтерима. До сада смо организовали више од 500 радионица за родитеље и исто толико за децу.

„Никада не потцењујте могућност да мала група пажљивих и посвећених људи може да промени свет. Заправо, они су једини то до сада чинили“. Маргарет Меад

СТУДЕНТСКА СТРУЧНА ПРАКСА

Завршен први циклус Студентске стручне праксе за студенте на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду

Припремиле: доц. др Марина Одаловић и доц. др Ивана Тадић

Студијски програм Фармација на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду, акредитован 2013. године, обухвата и 300 часова Студентске стручне праксе која се реализује у апотекама. На овај начин наведени студијски програм приближен је студијским програмима Фармације у земљама Европске уније, где стручна пракса обухвата шест месеци праксе у апотекама након које студент, по дипломирању, одмах стиче право на самостални рад у апотеци.

Након вишегодишњих припрема, Фармацеутски факултет у Београду је склопио већи број уговора о реализацији студентске праксе са здравственим установама апотекама. Данас број наставних база обухвата нешто више од 180 апотека широм земље, и то: Апотека Београд, ЗУА „Бену“, ЗУА „Бео

лек“, ЗУА „Galen Pharm“, ЗУА „Lilly Drogerie“, ЗУА „Мелем“, ЗУА „Оаза здравља“, ЗУА „Omni pharm“, ЗУА „Фарманеа“.

Интересовање дипломираних фармацеута/магистара фармације за укључивање у реализацију студентске праксе било је изузетно велико, те је курс континуиране едукације за именовање ментора завршило нешто више од 200 колега из праксе и тиме стекло право да се укључе у реализацију праксе као ментори студената. Поред тога, током претходних година, припремљено је и више различитих докумената који ближе и детаљније уређују план и реализацију студентске праксе (Правилник Факултета о Студентској стручној пракси, Дневник праксе, евалуациони формулари за менторе и за студенте, и сл.). Наведени документи

представљају основу за обезбеђење и унапређење квалитета овог вида наставе на нашем Факултету.

Прва генерација од 150 студената која студира по наведеном студијском програму започела је са реализацијом Студентске стручне праксе 23. априла ове године, а 1. јуна и успешно завршила своје, планом и програмом, предвиђене обавезе на пракси. Наставници Факултета одговорни за праксу били су у сталној комуникацији са координаторима из апотека током целокупног трајања праксе. Посетили су око 30 апотека, док су са свим менторима обавили најмање један консултативни телефонски разговор.

Обострана позитивна искуства која су исказивали и студенти и њихови ментори у комуникацији са наставницима Факултета били су прави показатељ једне успешне сарадње између академије и струке (праксе) која је реализована на обострану корист и задовољство, али која истовремено представља и велики изазов за следеће генерације када би наведени ниво позитивних исхода, најмање, требало одржати, а свакако и унапредити.

Управо ради унапређења реализације и исхода Студентске стручне праксе, на Фармацеутском факултету у Београду, 12. јуна је одржан завршни догађај поводом првог циклуса Студентске стручне праксе са циљем размене искустава и добрих пракси. На скупу су своја искуства и утиске изнели ментори и студенти. Као илустрацију, овом приликом преносимо главне утиске једног ментора и једног студента.

“Ових шест недеља студентске стручне праксе за мене представља лепо и корисно искуство, период када сам добила прилику да по први пут, са друге стране рецептуре, применим у пракси оно што сам на факултету учила као теорију. Сваки задатак, током факултета представљен као случај, сада је постао пацијент, човек који ми се са поверењем обраћа јер му треба савет или помоћ око здравственог проблема. То је нешто за шта се годинама припремамо на факултету, али тај невероватни осећај који се јави када сте

задовољни како обављате свој будући посао и осетите нечију захвалност мора да доживи свако од нас понаособ. Током праксе обављала сам све уобичајене активности фармацеута у апотеци и упознавала се са производима који су доступни на тржишту, као и вештинама комуникације са пацијентима. Имала сам срећу да обављам праксу у апотеци у којој се у великом обиму израђују магистрални лекови и то је за мене, као некога ко воли фармацеутску технологију, била једна од многих добрих страна ове праксе. Уз помоћ моје менторке, као и свих запослених у апотеци, увидела сам да стереотип о једноличном послу у апотеци није тачан и колико је наша струка од велике важности за нечију свакодневицу и здравље. Пошто је моја генерација прва којој је уведена студентска стручна пракса као део редовне наставе, сматрам да је ово добар начин да се помогне студентима завршне године у даљем грађењу каријере и става о струци.”

**Софија Шесто, студент
обавила праксу у Апотеци “Београд”**

Као ментор, веома сам задовољна учешћем у реализацији студентске праксе за студенте Фармације. Студенти су показали завидно предзнање и велику заинтересованост што јако ценим, били су изузетно добри у комуникацији са пацијентима и изазвали њихове бројне симпатије. Давали су разложна објашњења у бројним ситуацијама, активно учествујући у њиховом решавању и могу да се похвалим да сам, поред њих, и ја доста научила. Студенти су у нашој апотеци имали подршку свих запослених што је веома допринело да лакше и брже испуне своје задатке! Сматрам да је јако битно да радимо са студентима, јер ћемо им “упливом у праксу” омогућити да осете како је радити ван “сигурне зоне”, у реалним условима, када сви преузимамо пуну одговорност за своје одлуке. Тиме ћемо сви допринети да у пракси имамо добро оспособљене колеге спремне да одговоре бројним изазовима у свакодневном раду.

**Мр фарм спец.
Јелена Стефановић-Војиновић, ментор
ЗУА “Lilly drogerie”**

КЛИНИЧКИ ЗНАЧАЈНЕ ИНТЕРАКЦИЈЕ НЕСТЕРОИДНИХ АНТИИНФЛАМАТОРНИХ ЛЕКОВА

*Проф. др Сандра Везмар Ковачевић
Катедра за фармакокинетику и клиничку фармацију
Универзитет у Београду – Фармацеутски факултет*

Са нестероидним антиинфламаторним лековима (НСАИЛ) сусрећемо се свакодневно у пракси. Нежељена дејства НСАИЛ попут крварења из гастроинтестиналног тракта (ГИТ) и акутне бубрежне инсуфицијенције су добро позната и јављају се ретко или веома ретко. Ипак, поставља се питање да ли други лекови које пацијенти примењују истовремено, могу клинички значајним интеракцијама, повећати ризик од појаве нежељених исхода. Свакако, уколико се истовремено примене лекови попут антиромботика или антикоагуланаса, који и сами могу узроковати крварење, ризик од појаве крварења код пацијента расте адитивно. Међутим, помало изненађује чињеница да селективни инхибитори преузимања серотонина (ССРИ) са НСАИЛ такође повећавају ризик од крварења у ГИТ, и ова интеракција је клинички значајна и синергистичка.

Претпоставља се да механизам интеракције обухвата утицај НСАИЛ на смањену продукцију гастропротективних простагландина као и антиагрегациона својства НСАИЛ и ССРИ. Наиме, тромбоцитима је неопходно преузимање серотонина како би дошло до њихове агрегације, док управо то спречавају ССРИ.

Такође, не треба заборавити на лекове који се издају без лекарског рецепта и додатке исхрани, попут препарата који садрже гингко, мачју канџу, бели лук за које се претпоставља да такође могу повећати ризик од крварења. Иако је вероватноћа да додаци исхрани, истовремено примењени са НСАИЛ, заиста доведу до крварења мала не треба је занемарити. Како би се умањио ризик од крварења из ГИТ када се истовремено примењују НСАИЛ и наведени лекови или додаци исхрани, потребно је увек

размотрити да ли је истовремена примена препарата који ступају у интеракцију неопходна. Уколико јесте, потребно је пратити исходе терапије пацијента и посебну пажњу обратити на крварења, бол у дигестивном тракту, крв у столицу, модрице и сл.

Као што је већ речено, НСАИЛ могу узроковати, веома ретко, акутну бубрежну инсуфицијенцију. Резултати студија показују да је ризик од наведеног нежељеног исхода повећан када се НСАИЛ истовремено примењују са диуретикима а посебно уколико се томе дода и примена инхибитора ангиотензин-конвертујућег ензима (АЦЕИ). Услед интеракције диуретика Хенлеове петље и НСАИЛ (посебно ибупрофена, напроксена и пироксикама), може изостати терапијски ефекат диуретика. Претпоставља се да на ефикасност диуретика петље утиче повећање концентрације простагландина, што даље повећава проток крви кроз бубреге. Обзиром, да НСАИЛ смањују продукцију простагландина, они заправо антагонизују дејство диуретика петље и тако смањују њихову ефикасност. Уколико се пак у терапији примењују диуретици који штеде калијум у комбинацији са НСАИЛ, треба обратити пажњу на концентрацију калијума обзиром да су забележени случајеви хиперкалијемije.

Увођењу НСАИЛ у терапију се приписује и повишење крвног притиска када се ови лекови примењују истовремено са антихипертензивима. Механизам интеракције заснива се опет на способности НСАИЛ да смање синтезу бубрежних простагландина и на тај начин смање ефекат вазодилатације у бубрезима што се одражава на васкуларни тонус и хомеостазу течности. У складу са наведеним чињеницама, јасно је да примена НСАИЛ може повећати ризик од изостанка терапијског ефекта или појаве

акутне бубрежне инсуфицијенције код пацијената са хипертензијом и/или срчаном инсуфицијенцијом. Посебно уколико се узме у обзир да велики број пацијената са срчаном инсуфицијенцијом у терапији примењује комбинацију АЦЕИ и једног или више диуретика, јасно је да увођење НСАИЛ мора бити спроведено уз највећи могући опрез и само уколико је примена неопходна.

Иако се у пракси не препоручује примена два НСАИЛ истовремено, не треба занемарити да се ацетилсалицилна киселина (АСК) убраја у НСАИЛ а често се користи, не у аналгетичке већ, у кардиопротективне сврхе. У том случају примена других НСАИЛ као аналгетика може бити прихватљива, уколико код пацијента парацетамол не показује ефикасност. Међутим, уколико се АСК примењује са ибупрофеном потребно је обратити пажњу на време примене оба лека. Наиме, иако су оба лека неселективни инхибитори циклооксигеназе, АСК је и ирверзибилни инхибитор ензима. Ибупрофен стерно омета везивање АСК за ензим и на тај начин умањује њен терапијски ефекат. Како би се нежељени исход интеракције избегао, неопходно је применити прво АСК а након најмање два сата размака ибупрофен.

Иако су наведене клинички значајне интеракције НСАИЛ које се најчешће срећу у пракси, листа могућих интеракција са нежељеним исходима је много дужа. Обзиром на потенцијал за ступање у интеракције, НСАИЛ је увек потребно примењивати са опрезом и уз одговарајуће праћење исхода терапије пацијента.

Референце

1. Lexi-Interact. 2018. Wolters Kluwer Clinical Drug Information Inc, Hudson, Ohio. SAD
2. Syhr KMJ, Oertel BG, Geisslinger G. Arzneimittelinteraktionen in der Schmerztherapie. Schmerz. 2015;29:595-603.

eРЕЦЕПТ

НАЈЧЕШЋИ ПРОБЛЕМИ И МОГУЋНОСТИ ПРЕВАЗИЛАЖЕЊА

Припремила: Ања Станојловић, дипл. фарм.

Једна од тема која „не излази“ из апотека и о којој причају апотекари, било да су упознати или су само чули за пројекат који се још није проширио и на Домове здравља у њиховим срединама, јесте *eРецепт*.

Након више од пола године рада са *eРецепт*-има и много прописаних и издатих *eТерапија*, ширење *eРецепт* се ускоро очекује на целој територији Србије.

Актуелне потешкоће са којима се суочавају фармацеути у свакодневном раду, углавном су базиране на непотпуној и недовољно брзој размени информација (здравствени систем није централизован, лекари често нису информисани), као и на неажурности података у софтверима који се користе у Домовима здравља, нпр. база на нивоу опште праксе се не ажурира редовно већ по позиву, медицинско особље не ажурира податке у електронском картону пацијента. У плану је да дође до централизације појединих регистара на платформи *eАпотеке*, нпр: ООП, конвенције, број здравствене књижице итд.

Због неконзистентности поменутих података дешава се да лекари генеришу ***eРецепт*** који нису доступни у *eАпотеци*, што фармацеута доводи у неугодну ситуацију пред пацијентом. Када се врати лекару, пацијент добија информацију да је терапија послата ка *eАпотеци*, што доводи

до додатног неспоразума. Решење би била повратна порука у програму лекара, али и апотекара, о разлогу због којег терапија не може да буде пребачена у *eАпотеци* (неисправна дијагноза, прекорачена количина, унешен децимални запис...). Тако би лекар имао могућност да сагледа да ли се ради о случајном пропусту при уносу података или о реалном разлогу из којег пацијент не остварује право на лек, а апотека драгоцену информацију за пацијента. На овој функционалности се ради.

Једна од ситуација која се понавља у претходним месецима је **датумско надовезивање нове терапије на претходно генерисану терапију услед преклапања периода**, услед чега долази до раскорака између термина који стварно одговара пацијенту и његовим потребама за терапијом и термина под којим је терапија расположива у *eАпотеци*. Ово доводи до двоструког проблема. Пацијент или дуплира терапију зато што због термина који је доспео, а преурањен је, подиже наредну, а још није потрошио претходну или до потенцијалне паузе у узимању терапије због тога што термин за подизање нове терапије још није приспео, што угрожава комплијансу код ових пацијената. Решење за ову ситуацију је континуирани рад на информисању и обуци лекара, обавештавање преко интерних портала у Домовима здравља, што би

смањило техничке разлоге који доводе до овакве ситуације.

Неретко фармацеути како би издали једну стандардну терапију пацијенту, због опречних информација на које наилазе у самој *eАпотеци*, а због грешке у генерисању терапије, морају да узму у обзир разне податке и провере и упаре цео сет података, почевши од информација које добијају од самих пацијента до информација које могу пронаћи у *eАпотеци* (*колона Фреквенција, термини у eТерапији, Историјат eТерапије...*).

Још један од проблема који се понавља јесте неинформисаност пацијената **о промени рокова за преузимање** наредних кругова **терапије** (терапија постаје активна 7 дана пре прописаног термина и остаје активна 7 дана после истог). Због тога се дешава да пацијенти дођу касно, пропусти термин и остану без терапије за тај месец. Јако је битно да у овом периоду прилагођавања на нова правила, и лекари и фармацеути уложе додатни труд да пацијентима приближе иста и информишу их на време. Ово свакако отвара могућности фармацеутима да осмисле како да преузму бригу о терапији својих сталних пацијената и унапреде придржавање прописаној терапији.

Неисправни подаци у електронском картону пацијента одакле се повлаче у *eАпотеку*, а самим тим преко интеграцијског фајла и у софтвере апотека, још увек праве проблем. Најчешћи пример је стари број здравствене књижице који није ажуриран од стране медицинског особља новим бројем картице здравственог осигурања или грешка у ажурирању података од стране централне апликације *eАпотеку* након промене истих у Дому здравља. То представља проблем посебно код обновљиве терапије, када пацијент тек за више месеци треба поново да иде код лекара, а ова грешка се из месеца у месец понавља. Потребно је информисати

пацијенте да је јако битно да приликом следеће посете Дому здравља, пре него што оду код лекара по нови круг терапије, траже медицинском особљу да се њихови подаци у електронском картону ажурирају. Само тако се проблем неће изнова понављати.

Прописивање децималних количина од стране лекара за лекове чија паковања нису предвиђена за дељење, због чега фармацеути бивају доведени у ситуацију да исто чине, јер не могу да издају количину која је већа од прописане, такође прави проблем. Решење је усвајање новог Правилника о обрасцу и садржини лекарског рецепта, начину прописивања и издавања лекова које се још увек чека и јасна инструкција Министарства здравља ка Домовима здравља, као и Републичког Фонда за здравствено осигурање ка свим Филијалама.

Лекари још увек практикују и **прописивање двомесечне терапије**, иако је по Правилнику о изменама и допунама Правилника о начину и поступку остваривања права из обавезног здравственог осигурања јасно дефинисано да осигурано лице може одједном да преузме лек у количини потребној за једно поновљено издавање лека, односно у количини потребној највише за 30 дана. Терапија је као таква понекад постављена и у *eАпотеку*, што фармацеуте доводи у ситуацију да сами доносе одлуку о томе шта чинити у тој ситуацији. Додатна контрола од стране *eАпотеке* би била од користи.

Због ширења пројекта на, сад готово целу Србију, и нестабилности система која произилази из великог броја корисника који приступају платформи, апотеке су повремено суочене са немогућношћу да реализују *eРецепте* због пада система *eАпотеке*. Стабилизација система се очекује по ширењу пројекта на целу Србију.

Неке од предности које је донео *eРецепт*, већ сад су очигледне и сагледиве.

Корист за пацијента је јасна. Нема више потребе да иде сваког месеца код изабраног лекара већ то чини два пута годишње уколико је његова болест стабилна и нема промена терапија. Олакшан му је пут до терапије, а фармацеути су у прилици да заузму место које заслужују у ланцу примарне здравствене заштите.

По информацијама добијеним од стране Министарства здравља, захваљујући *eРецепт* и могућности прописивања обновљиве терапије, дошло је до значајног смањења посета пацијената Домовима здравља у којима је пројекат заживео, чак за 20 до 40%. Доступност лекара се повећала и отворила могућност за квалитетније пружање здравствене услуге, као и могућност бављења превентивом.

Такође, једна од предности је и уштеда до које је довело укидање папирног рецепта који представља хартију од вредности и израђује се у Заводу за израду новчаница.

Унапређење комуникације између лекара и фармацеута је неопходно, желимо га одавно и морало би бити један од бенефита које ћемо у будућности имати од пројекта *eРецепт*. Очекивања фармацеута су да се то деси преко саме платформе, што би омогућило да се неке повратне информације добију директно од лекара, без враћања пацијента у Дом здравља.

Могућности које се отварају иду и у смеру да *eТерапија* (ординирана листа лекова за пацијента) постане саставни део електронских картона, како електронског здравственог система ДЗ на којем ће се тек радити, тако и *eКартона* у софтверима који се користе у апотекама. Оно чему идемо у сусрет и што ће представљати ограничење када је то у питању, јесте

GDPR (*General Data Protection Regulation*) или Општа уредба о заштити лица у вези са обрадом података о личности, која се од 25. маја примењује у земљама чланицама ЕУ. Србија ће у наредном периоду, а услед својства кандидата за чланство у ЕУ, што подразумева и прилагођавање европској регулативи, бити у обавези да усвоји Закон којим ће ова област бити регулисана.

Употреба података којима сада имамо приступ ће бити ограничена, са јасније дефинисаним обавезама и одговорностима оних који истим рукују и обрађују их.

До тада, боримо се са дилемом шта са чињеницом да терапију пацијента на *eРецепт* може подићи било ко ко поседује неки од докумената пацијента, а без верификације да је исту примио.

Фармацеути важе за стрпљиве и посвећене здравствене раднике, што су и овај пут показали. Очекивања у неком наредном периоду, а све у циљу заштите интереса пацијената, усмерена су на неопходност увођења *eДозирања* (уношењем дозирања систем сам обрачунава број кутија лека потребних за месец или период). То би омогућило лекарима да се не баве прерачунавањем, а фармацеутима да буду сигурни да је пацијент добио своју терапију, на време и у количини која ће подржати пуни терапијски ефекат и комплијансу.

НАЦИОНАЛНИ РЕГИСТАР ЛЕКОВА АЛИМС ЗА 2018. ГОДИНУ

Припремила: Софија Врцел Јанковић, дипл. фарм. спец.

Агенција за лекове и медицинска средства Србије (АЛИМС) је припремила ново штампано издање Националног регистра лекова, НРЛ 2018, које пружа основне информације о лековима за које је АЛИМС издала или обновила дозволе за лек закључно са 31.10.2017.

Полазна основа за израду НРЛ је база лекова АЛИМС, заснована на документацији произвођача/носиоца дозволе за лек. Суштинско поглавље књиге чине регистровани лекови, као и посебна поглавља о биљним лековима, традиционалним и традиционалним биљним лековима и о хомеопатским лековима. Књига додатно садржи поглавља о АТЦ класификацији регистрованих лекова и о помоћним супстанцама са потврђеним дејством, ИНН листу са паралелама, дефиниције фармацеутских облика, спискове лекова са психоактивним контролисаним супстанцама, списак лекова који су под додатним праћењем и друге спискове.

НРЛ 2018 је свеобухватна стручна публикација која садржи основне податке о леку: име, ИНН, фармацеутски облик, јачину, АТЦ код, паковање, рок употребе, услове чувања, затим обележје о режиму издавања, број и датум дозволе за лек, паралеле, док клинички подаци обухватају терапијске индикације, дозирање и начин примене, контраиндикације, примену у трудноћи и дојењу, упозорења за возаче и особе које рукују машинама и друго.

Нови регистар лекова припремио је тим стручњака запослених у Националном центру за информације о лековима и медицинским средствима, који имају дугогодишње искуство у области информација о лековима: Весела Радоњић, Софија Врцел-Јовановић, Љиљана Ђукић,

Драган Ђуровић, Младен Богдановић, Ивана Вукајловић, Зорица Стајковић, као и тим стручних сарадника и сарадника за техничко-оперативне послове.

Будући да су фармакотерапија и увођење нових лекова у пракси веома динамичне области, које се свакодневно мењају и унапређују, издавач саветује корисницима консултовање и других научних, односно стручних извора информација из области лекова.

Посебно је задовољство истаћи да овогодишњи НРЛ 2018, након краће паузе, поново излази у штампаној форми, као књига од приближно 1300 страница, у новом формату. Надамо се да ће овај регистар лекова представљати одговарајућу стручну помоћ у раду како фармацеутима, тако и лекарима и тиме допринети укупној здравственој заштити грађана Републике Србије.

ПРЕДСТОЈЕЋИ ДОГАЂАЈИ КЕ

ВИРТУЕЛНА ШКОЛА ОБРАЗОВАЊА

- ТЕСТ Нови орални антикоагуланси у превенцији тромбоемболије код пацијената са невалвуларном атријалном фибрилацијом**
/до 18.11.2018. године
- ТЕСТ Приступ у апотеци болеснику оболелом од Паркинсонове болести**
/до 18.11.2018. године
- ТЕСТ Како се припремити за редован инспекцијски надзор здравствене инспекције у здравственој установи апотеци**
/до 21.05.2019. године

МЕЂУНАРОДНА ФАРМАЦЕУТСКА ФЕДЕРАЦИЈА (FIP)

78 Светски конгрес фармације и фармацијске науке
2-6. септембар, 2018. године • Глазгов, Велика Британија
Детаљне информације: www.fip.org

САВЕЗ ФАРМАЦЕУТСКИХ УДРУЖЕЊА СРБИЈЕ

7. Конгрес фармације Србије са међународним учешћем
10-14. октобар, 2018. године • Београд, Србија
Детаљне информације: www.farmacija.org

1ST SYNERGY MASTERCLASS MARKETING PACKAGE: MANAGEMENT & LEADERSHIP

78 Светски конгрес фармације и фармацијске науке
2-6. септембар, 2018. године • Глазгов, Велика Британија
Детаљне информације: www.fip.org